

Saksbehandlar: Ole I. Gjerald, Fylkesrådmannen  
 Sak nr.: 15/11996-1

## Oppgåvedeling i Sogn og Fjordane

**::: Sett inn innstillingen under denne linja ↓**

**Fylkesrådmannen rår fylkesutvalet til å gje slik tilråding:**

**Fylkesutvalet rår fylkestinget til å gjere slikt vedtak:**

Fylkestinget i Sogn og Fjordane tek rapporten «Oppgåvedeling i Sogn og Fjordane» til vitande, og sluttar seg til følgjande synspunkt og framlegg:

1. Kommunane bør gjennom kommunereforma kunne få tilført følgjande på ansvars- og oppgåvesida:
  - a) Den ålmenne tannhelsetenesta krev eit innbyggargrunnlag på min. 50 000 for å kunne ivareta eit fagmiljø med kompletterande kompetanse. Innbyggargrunnlaget for spesialiserte tannhelsetenester og ansvarsforholda knytt til dei fem regionale odontologiske kompetansesentra må vurderast nærare.
  - b) Eit større kommunalt ansvar for rehabiliteringstilbodet vil kunne gje eit meir heilskapleg ansvar overfor brukarane, og bør greiast nærare ut. Oppgåva krev eit innbyggartal på min. 15-20 000.
  - c) Det er uklart kva for deler av hjelpemiddeltenestene som skal overførast til kommunane. Kravet til innbyggargrunnlag må vurderast i lys av oppgåvene som vert føreslegne.
  - d) Bustadområdet kan ivaretakast av noverande kommunar. Det bør ikkje vere ein premiss at oppgåvene vert lovfesta ytterlegare, då kommunane set i verk tiltak etter brukarane sine behov.
  - e) Kommunane bør overta ansvaret for varig tilrettelagt arbeid i skjerma verksemder med arbeidsoppgåver tilpassa den enkelte si yteevne (VTA) og tiltak som vert gjevne gjennom enkeltplassar i ordinære verksemder (VTO). Dette kan gjerast utan endringar i kommunestrukturen.
  - f) NAV sitt ansvar for personar som har overgang til den vanlege arbeidsmarknaden bør overførast til kommunane for å sikre eit heilskapleg og samordna tenestetilbod.
  - g) Større kommunar bør overta ansvaret for sentrale deler av barnevernstenesta knytt til hjelpetiltak i heimen og fosterheimstilbodet. Dette vil krevje kommunar i storleiken opp mot 50 000 innbyggjarar.
  - h) Familieverntenesta er nært knytt til kommunane sitt ansvar innan sosial, barnevern og andre omsorgstenester. Kommunar med ein storleik på 15-20 000 innbyggjarar bør overta desse oppgåvene.
  - i) Frivilligsentralane og tilskota til desse bør overførast til kommunane. Dette kan gjerast utan endringar i kommunestrukturen. Oppgåvene bør finansierast gjennom rammetilskotet til kommunane.
  - j) Kommunane bør få overført ansvaret for å forvalte tilskotsordningar til kulturarrangement, festivalar m.m. av lokal karakter. Noverande institusjonar og festivalar bør vurderast m.o.t krav til innbyggargrunnlag og nedslagsfelt i høve overføring til kommunalt eller regionalt folkevalt nivå.
  - k) Oppgåver knytt til utmarksforvaltninga kan overførast kommunar i storleiken min. 15-20 000 innbyggjarar. Kommunar med eit lågare innbyggartal kan overta oppgåvene, t.d. ved samanfall mellom utmarks- og verneområdeforvaltninga, eller om verneutfordringane er særleg store.
  - l) Kommunane kan overta ansvaret for å tildele konsesjonar til småkraftverk under 1 MW. Saksbehandlinga bør sjåast i samanheng med ansvarsområde som arealforvaltning, miljøpolitikk og næringsutvikling. Noverande kommunar kan ivareta denne oppgåva.

- m) Kommunar med min. 15 000-20 000 innbyggjarar vil kunne leggje til rette for lokalt næringsliv og avgjere søknader om mindre økonomiske tilskot til lokale bedrifter og etablerarar.
  - n) Kommunane bør overta eigarskapen til aktuelle noverande fylkeskommunale vegar uavhengig av innbyggargrunnlag.
2. Det regionale folkevalde nivå bør gjennom regionreforma kunne få tilført følgjande på ansvars- og oppgåvesida:
- a) Fylkesavdelingane i Statens vegvesen sine regionvegkontor kan overførast til noverande fylkeskommunar. Dersom regionale folkevalde regionar blir vesentleg større, bør også fagadministrasjonane i vegregionane overførast til det regionale folkevalde nivået.
  - b) Musea, Opera Nordfjord, Sogn og Fjordane teater og ulike tilskotsordningar til arrangement og institusjonar er døme på oppgåver der fylkeskommunen bør få eit heilskapleg ansvar.
  - c) Kommunar på 15-20 000 innbyggjarar bør få overført oppgåver innan utmarks- og miljøforvaltninga. Fleire oppgåver til kommunesektoren vil medverke til å integrere og tilpasse miljøvernet i høve all anna regional og lokal utvikling, samferdsle, kulturminne, planlegging og arealforvaltning.
  - d) Fylkeskommunen kan overta oppgåver knytt til landbruk og bygdeutvikling som i dag ligg til Fylkesmannen, med unnatak av kontroll-, tilsyns- og klagesaker. Kommunar med 15-20 000 innbyggjarar kan få eit større ansvar for nærings- og bygdeutvikling.
  - e) Folkevalde regionar bør ivareta ansvaret for forvaltning av mineralske ressursar og tildele konsesjonar til vind- og vasskraftverk mellom 1-10 MW. Det regionale nivået bør samarbeide med kommunane for å ivareta kystsonoplanlegginga.
  - f) Det regionale folkevalde nivået bør få større innverknad i nasjonale forskingsprogram, t.d. knytt til korleis VRI-programmet (verkemidlar for regional innovasjon og FoU) kan førast vidare frå 2017.
  - g) Forvaltninga av prosjektskjønsmidlar og andre prosjektmidlar bør overførast til regionalt folkevalt nivå, som bør ha ansvaret for å tilpasse tildelingane i tråd med lokale behov, regionale forhold og i samsvar med nasjonale føringar. Midlane bør fordelast ut frå nasjonale vurderingar, tilsvarende overføringa av KMD-midlar til fylkeskommunane retta mot regional utvikling.
  - h) Regionalt folkevalt nivå bør overta oppgåver som ikkje kan leggjast til kommunane, slik situasjonen var før 2004. Overføring av ansvar som i dag ligg til BUF-etat må medføre at stillingsressursar og fagkompetanse følger med til nivået som overtek oppgåvene.
  - i) Det vert arbeidd for oppretting av eit nasjonalt kompetansesenter for busetjing og integrering i Sogn og Fjordane. Flora kommune har alt i dag etablert dette som eige satsingsområde, og bør vere ein aktuell lokaliseringsstad for ein slik nasjonal funksjon. Det er i tillegg relevant å vurdere om regionalt folkevalt nivå bør få eit tydeleg ansvar for integrering, mangfald og busetjing, og slik ivareta løpande rettleiing, dialog og sektorovergripande arbeid overfor kommunane. Dette bør sjåast nærare på gjennom ei offentleg utgreiing om korleis eit regionalt folkevalt nivå kan overta oppgåver som IMDi har i dag.
3. Fylkestinget sluttar seg til faggruppa sine tilrådingar i høve utviklingsmulegheiter for etablering av nye offentlege arbeidsplassar i Sogn og Fjordane:
- a) Både på politisk og administrativ side i fylket er det framover høg bevisstheit i høve konkrete vekst- og utviklingsinitiativ frå statlege fag- og kompetansemiljø.
  - b) Det bør opprettast eit «Nasjonalt kompetansesenter for busetnad og integrering» i Sogn og Fjordane.
  - c) Vi bør i Sogn og Fjordane arbeide for at Direktoratet for samfunnssikkerheit og beredskap (DSB) utvidar sin strategiske regionale kunnskap i tillegg til den kompetansen Fylkesmannen og DSB representerer i dag.
  - d) Det bør arbeidast for ei snarleg etablering av eit større nasjonalt fengsel i Sogn og Fjordane.

- e) Fleire funksjonar som i dag ligg til Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE) sentralt bør flyttast til NVE sitt regionkontor i Førde.
- f) Leiinga ved statlege regionale etatar og verksemder bør primært fokusere på faglege kvalifikasjonar og eigne kompetansefortrinn når dei skal sannsynleggjere etablering av nye oppgåver, tenester og funksjonar i fylket.
- g) I tillegg bør vi særleg i politisk arbeid for utflytting og etablering av statlege arbeidsplassar halde fram reelle argument som syner fylket sine mange fortrinn.
- h) For å imøtekome etterspurde kvalitetar som større fagmiljø og faglege utviklingsmulegheiter, er det eit viktig verkemiddel at offentlege verksemder etablerer operative og effektive fagnettverk.
- i) Det vert arbeidd for å etablere eit regionalt samarbeidsforum på tvers av forvaltningsnivåa knytt til rekruttering og etablering av attraktive fagmiljø.
- j) Dersom den nasjonale evalueringa av fylkesmannsembetet kjem fram til at embeta bør slåast saman i ein ny regional struktur, bør Fylkesmannen i Sogn og Fjordane få i oppgåve å leie den nye regionale tilsyns-, klage-, kontroll- og beredskapseining for Vestlandfylka.

... Sett inn innstillingen over denne linja ↑

... Sett inn saksutredningen under denne linja ↓

Vedlegg:

1. Rapport frå ei faggruppe nedsett av fylkestinget og KS: «Oppgåvedeling i Sogn og Fjordane».

Andre relevante dokument som ikkje ligg ved:

1. Fylkesordførarkollegiet si faggruppe (2014): «Oppgavefordeling ved en kommune- og regionreform».
2. Regjeringa sitt ekspertutval (2014): «Kriterier for god kommunestruktur».
3. St.meld. 14 (2014-15) «Kommunereforma – nye oppgåver til større kommunar».
4. KS/Jørgen Amdam (2015): «Opplegg for samtalar om regionalpolitisk reform».
5. Kommunal- og moderniseringsdepartementet (02.07.15): «Invitasjon til å delta i reformprosessen».

## SAKSFRAMSTILLING

### 1. Samandrag

Rapporten «Oppgåvedeling i Sogn og Fjordane» er utarbeidd av ei faggruppe oppnemnd etter vedtak i KS og fylkestinget i Sogn og Fjordane. Faggruppa skisserer i rapporten ei muleg oppgåvedeling mellom staten og kommunesektoren samt innanfor kommunesektoren i fylket. Rapporten syner også statlege etatar sine synspunkt på ulike sider ved utflytting og etablering av statlege arbeidsplassar til fylket vårt. Det har vore ei målsetting at arbeidet skal medverke til auka merksemd mot oppgåvedebatten i kommune- og region-reforma, og at rapporten skal gje grunnlag for mulege innspel til statlege styresmakter.

Faggruppa meiner regjeringa i «oppgåvemenyen» i St.meld. 14 (2014-2015) «Kommunereforma – nye oppgåver til større kommunar» ikkje har teke ut potensialet for overføring av oppgåver til kommunane og fylkeskommunane. Regjeringa har heller ikkje i tilstrekkeleg grad medverka til oppmjuking av statlege styringssignal og -rutinar, hevdar faggruppa. I rapporten går difor gruppa igjennom ei rekkje oppgåver og ansvarsområde som kan leggjast til kommunane og det regionale folkevalde nivået, alt etter kor store kommunale og regionale einingar vi kjem ut med etter kommune- og regionreforma.

Fylkesrådmannen formidlar i dette saksframlegget faggruppa sine tilrådingar, og rår til at fylkestinget sluttar seg til desse som grunnlag for det vidare kommune- og regionreformarbeidet. Fylkesrådmannen understrekar elles at ei rekkje av innspela som er komne i høve til aktuelle nye utviklingsområde og

oppgåver for dei statlege fag- og kompetansemiljøa i fylket må konkretiserast og greiast nærare ut før dei ev. kan realiserast. Dette er såleis her å sjå på som døme og mulegheitsområde for verksemdene.

## 2. Bakgrunn for saka

### Faggruppe for forvaltningspolitiske vurderingar

Rapporten «Oppgåvedeling i Sogn og Fjordane» er utarbeidd av ei faggruppe oppnemnd etter vedtak i KS og fylkestinget i Sogn og Fjordane. Faggruppa skisserer i rapporten ei muleg oppgåvedeling mellom staten og kommunesektoren samt innanfor kommunesektoren i fylket. Rapporten syner også statlege etatar sine synspunkt på ulike sider ved utflytting og etablering av statlege arbeidsplassar til Sogn og Fjordane. Det har vore ei målsetting at arbeidet skal medverke til auka merksemd mot oppgåvedebatten i kommune- og regionreforma, og at rapporten skal gje grunnlag for mulege innspel til statlege styresmakter.

Faggruppa har vore samansett slik:

- Tore Eriksen, fylkesrådmann i Sogn og Fjordane
- Terje Heggheim, rådmann i Flora, leiar i rådmannsutvalet i fylket
- Håkon Loftheim, rådmann i Askvoll, utpeikt blant rådmennene i HAFS-regionråd
- Alf Olsen, rådmann i Lærdal, utpeikt blant rådmennene i Sogn Regionråd
- Per Kristian Storevik, rådmann i Stryn, utpeikt blant rådmennene i Nordfjordsrådet
- Børge Tvedt, rådmann i Jølster, utpeikt blant rådmennene i SIS-kommunane

Faggruppa har lagt til grunn at det er fleirtal på Stortinget for at vi også i framtida skal ha tre folkevalde nivå, men at oppgåvedelinga mellom nivåa, samt kommune- og regiongrensene, no er oppe til vurdering. Kommunane skal gjere eigne vedtak knytt til ev. samanslåingar innan 01.07.2016. Fylkeskommunane er oppmoda om å gjere tilsvarande vedtak seinast hausten 2016. Regjeringa tek sikte på å leggje fram forslag til ein ny kommune- og regionstruktur for Stortinget våren 2017. Samanslåingar som vert vedtekne av Stortinget skal tre i kraft 01.01.2020. Den politiske samansetjinga i dei nye einingane vert bestemt gjennom det neste kommune- og fylkestingsvalet hausten 2019. Køyreplanen som er skissert dannar rammeverket for prosessen vidare. Faggruppa meiner oppgåvestrukturen og –fordelinga bør utgjere det sentrale elementet i drøftingane og vedtaka om framtidige samarbeidsløysingar og kommunegrenser.

### Mandat og organisering

Føremålet med faggruppa sitt arbeid har vore å vurdere kva for oppgåver, funksjonar, tenester og ansvar kommunesektoren i Sogn og Fjordane kan ta på seg gjennom kommune- og regionreformarbeidet. I tillegg har faggruppa gjennom del 2 sondert og vurdert i kva grad nokre av dei sterke statlege fag- og kompetansemiljøa i fylket kan ta på seg større oppgåver, anten ved at dei sjølve initierer etablering av nye oppgåver og tenester eller ved at det frå statleg hald vert flytta nasjonale, statlege oppgåver til fylket.

Fylkestinget sitt vedtak i sak 05/15:

1. *Fylkestinget løyver kr. 450.000,- til eit utgreiingsarbeid som viser ei muleg oppgåvedeling mellom staten og kommunesektoren og innbyrdes i kommunane. Løyvinga vert finansiert over bufferfondet.*
2. *Fylkestinget legg til grunn at utgreiinga vert lagt fram for fylkespolitisk handsaming i løpet av 2015.*
3. *Utgreiinga må ta utgangspunkt i dei sterke fag- og kompetansemiljøa vi har i fylket og korleis desse miljøa kan ta på seg større oppgåver, samt forslag til flytting av nasjonale, statlege oppgåver til Sogn og Fjordane.*

Faggruppa vart oppnemnd med grunnlag i FT-vedtaket og føregåande styrevedtak i KS Sogn og Fjordane. Både fylkestinget og KS si interne handsaming gjennom fylkesstyret og rådmannsutvalet slutta seg til at ei

faggruppe vart sett ned med fire rådmenn (ein frå kvart regionråd), leiaren i rådmannsutvalet og fylkesrådmannen. Arbeidet skulle m.a. byggje på utgreiingar om oppgåvefordelinga i ein modernisert kommune- og regionstruktur initiert av fylkesordførarkollegiet (2014) og regjeringa (2014). For fylkeskommunen sin del vart det slege fast at gruppa skulle ta utgangspunkt i dagens fylkeskommune, sjølv om denne på eit seinare tidspunkt kan bli innlemma i ei større regional eining. For kommunane sin del skulle ein sjå nærare på alternative løysingar (få/mange kommunar).

Det vart lagt til grunn at faggruppa sitt arbeid skulle ferdigstillast innan utgangen av 2015.

Faggruppa har tolka del 2 i arbeidet slik at det har vore naturleg å avgrense oppdraget til ei sondering av nokre sterke statlege fag- og kompetansemiljø i fylket, med tanke på om desse i dag ser eit potensiale for å ta på seg nye og større oppgåver. Faggruppa har i denne delen etterspurt synspunkt på dagens rekrutteringssituasjon, deira eigne ønske om nye og større fagoppgåver samt kjennskapen deira til sentrale planar for utflytting og/eller etablering av nye statlege oppgåver i Sogn og Fjordane.

Faggruppa har hatt fire felles arbeidsmøte, og elles utveksla synspunkt, innspel og relevant fagmateriale på e-post. Gruppa har nytta ein ekstern sekretærressurs til arbeidet med del 1, medan det til del 2 er nytta ein sekretærressurs frå fylkesrådmannen sin stab. Sekretæranne har vore med på alle arbeidsmøta, og det har slik sett vore eit nært og godt samarbeid mellom faggruppa og eit felles sekretariat.

#### **Føresetnader for faggruppa sine vurderingar**

Faggruppa understrekar i rapporten at generalistkommuneprinsippet ligg til grunn for vurderingane som er gjort om oppgåvefordelinga i ein modernisert kommune- og regionstruktur. Alle kommunar og fylkeskommunar (regionar) skal, uavhengig av innbyggartal, busetnadsstruktur og andre geografiske og demografiske forhold, imøtekome same krava til tenester, planleggings- og utviklingsoppgåver, rolla som myndigheitsutøvar og ivaretaking av demokratiske funksjonar. Reforma gjev såleis dei same rammene for organisering og styring i heile kommunesektoren. Faggruppa meiner ei einskapleg oppgåvefordeling bidreg til eit likeverdig lokalt sjølvstyre i alle delar av landet, og samstundes til ei oversiktleg offentleg forvaltning for innbyggerane – noko som er ein premis for lokaldemokratiet. Faggruppa meiner dette medverkar til mindre sektorisering og færre gråsoner samanlikna med det vi ville fått med eit differensiert ansvarssystem i kommunesektoren.

### **3. Oppgåvefordeling i ein ny kommune- og regionstruktur (del 1)**

#### **Nasjonale utgreiingar som grunnlag for vurderingane**

St.meld. 14 (2014-2015) *Kommunereforma - nye oppgåver til større kommunar* baserer seg dels på det såkalla *Ekspertutvalet* sine vurderingar om oppgåvefordelinga i ein modernisert forvaltningsstruktur. Utvalet leverte i desember 2014 eit framlegg til kriterium for oppgåveløysinga i kommunane.

Fylkesordfører-/rådsleiarkollegiet vedtok hausten 2013 at ei arbeidsgruppe frå fylkesrådmannskollegiet skulle få i oppgåve å vurdere korleis noverande fylkeskommunale oppgåver best kan forvaltast i ein framtidig heilskapleg struktur i kommunal sektor. Arbeidsgruppa fekk også i oppdrag å vurdere kva for statlege oppgåver som kan overførast til folkevalt nivå, samt kva for kommunale oppgåver som kan krevje eit innbyggargrunnlag utover noverande kommunegrenser.

I lys av stortingsmeldinga, regjeringa sitt ekspertutval og fylkesordfører-/rådsleiarkollegiet sitt arbeid, har faggruppa vurdert ei muleg oppgåvefordeling i fylket basert på kommunesektoren sine eigne premisar. Faggruppa presenterer eit framlegg og eit mulegheitsrom for å auke merksemda mot oppgåvesida i kommune- og regionreforma.

## Demokratireform

Faggruppa peikar på at kommune- og regionreforma i følgje Stortinget skal vere ei demokratireform. Regjeringa ønskjer å flytte makt og ansvar til større kommunar, og legg til grunn at lokalpolitikarane og kommunane må få tillit og handlingsrom. Faggruppa meiner på prinsipielt grunnlag at alle oppgåver med unnatak av tilsyns-, klage-, kontroll- og beredskapsoppgåver bør liggje til eit folkevalt nivå. Dette synet samsvarer med vedtaket i KS sitt hovudstyre frå 12.12.2014, *Plattform for regionalt folkestyre*. Også fleirtalet i Kommunal- og forvaltningskomiteen gjekk i Innst. 333 S (2014-2015) inn for at den regionale stat/fylkesmannen i utgangspunktet skal ha ansvar for tilsyn, kontroll og beredskap samt rettleiingsoppgåver. Faggruppa meiner «oppgåvemeningen» i St.meld. 14 (2014-2015) ikkje har teke ut potensialet for overføring av oppgåver til kommunane og fylkeskommunane. Regjeringa har heller ikkje i tilstrekkeleg grad teke initiativ til ei oppmjuking av statlege styringssignal, hevdar faggruppa.

### Kriterium og føresetnader for oppgåveløysinga

To hovudkriterium legg grunnlaget for faggruppa si vurdering omkring nye oppgåver til kommunane og det regionale folkevalde nivået. Faggruppa drøftar oppgåvene i lys av kva *innbyggargrunnlag* som er nødvendig for at desse skal kunne utførast på ein føremålstenleg og effektiv måte. Dette inneber at kommunane og det regionale folkevalde nivået bør ha eit innbyggartal som gjer at dei økonomisk, fagleg og kapasitetsmessig kan ivareta oppgåva. Vidare drøftar faggruppa oppgåvene i lys av om kommunane eller regionnivået sin *arealmessige storleik* er føremålstenleg som utgangspunkt for å ivareta oppgåva.

Faggruppa legg elles til grunn at nivået som skal ha ansvaret for ei oppgåve må ha kompetanse, kapasitet og fagmiljø til å ivareta oppgåva slik at kvalitet, profesjonalitet og rettstryggleik vert ivareteke fullt ut. Nivået bør vidare ha økonomiske føresetnader for å kunne ivareta både nyinvesteringar, vedlikehald og drift knytt til den aktuelle oppgåveløysinga. Dette gjev ein tilstrekkeleg fridom til å realisere det lokale eller regionale fellesskapet sine målsettingar og interesser. Ein bør også ha eit heilskapsansvar som inneber eigarskap, finansieringsansvar og fagadministrasjon for oppgåveløysinga.

### Framtidige kommunar i Sogn og Fjordane – ulike alternativ

Faggruppa ser føre seg ulike utfall av kommune- og regionreforma. Vi kan ende ut med ei radikal reform ned mot 100 kommunar, ein framtidig kommunestruktur i storleiken 300 kommunar eller berre mindre justeringar. Mot denne bakgrunnen meiner faggruppa det er nødvendig å ta utgangspunkt i eit relativt breitt mulegheitsrom for utfallet av reforma for Sogn og Fjordane sin del – både når det gjeld storleik på nye kommunar og skilnadane mellom dei. Faggruppa legg følgjande alternative innbyggjarstorleikar til grunn for ein ev. ny kommunestruktur i fylket:

- 5000 eller færre innbyggjarar
- 10 000 innbyggjarar
- 15-20 000 innbyggjarar
- Opp mot 50 000 innbyggjarar

Dersom kommunar med 15-20 000 eller 50 000 innbyggjarar vert bestemmande for oppgåvefordelinga, vil kommunar som ikkje kjem opp i denne storleiken, som ein konsekvens av generalistkommuneprinsippet, måtte ivareta oppgåvene gjennom interkommunale samarbeidsløysingar. Dersom dei minste kommunane etter kommune- og regionreforma vert bestemmande for oppgåvefordelinga, vil ein konsekvens kunne vere at dei største kommunane ikkje får fleire oppgåver sjølv om dei vil vere i stand til dette.

### Oppgåver til kommunane



I gjennomgangen av nye aktuelle oppgåver til kommunane har faggruppa prioritert å sjå nærare på oppgåver av ein viss storleik og som gruppa vurderer som politisk interessante og relevante for lokalpolitikarane å engasjere seg i. Tabellen under syner faggruppa sine hovudtilrådingar. Kryssa illustrerer kva for eit innbyggartal faggruppa meiner er naudsynt for at det lokale folkevalde nivået skal kunne overta heile eller delar av oppgåva:

Oppgåve	Minimum kommunestorleik			
	50000	15-20 000	10 000	< 5000
Den ålmenne tannhelsetenesta	X			
Rehabilitering		X		
Hjelpemidlar		X		
Bustadar				X
NAV - arbeidsretta tiltak				X
Barnevern tillagt BUF-etat	X			
Familievern		X		
Frivilligsentralar				X
Kultur				X
Natur-, miljø- og ressursforvaltning		X <sup>i</sup>		
Konsesjonar for småkraftverk				X
Lokal næringsutvikling		X		
Mindre fylkesvegar				X

Faggruppa rår i sin gjennomgang til at følgjande oppgåver kan leggjast til kommunane:

- Den ålmenne tannhelsetenesta krev eit innbyggargrunnlag på min. 50 000 for å kunne ivareta eit fagmiljø med kompletterande kompetanse. Faggruppa meiner innbyggargrunnlaget for spesialiserte tannhelsetenester og ansvarsforholda knytt til dei fem regionale odontologiske kompetansesentra må vurderast nærare.
- Rehabilitering: Faggruppa meiner eit større kommunalt ansvar for rehabiliteringstilbodet vil gje eit meir heilskapleg ansvar overfor brukarane, og meiner dette bør greiast nærare ut. Gruppa anslår at oppgåva krev eit innbyggartal på min. 15-20 000 for å vere effektivt ivareteken.
- Hjelpemidlar: Faggruppa meiner det er uklart kva for deler av hjelpemiddeltjenestene som skal overførast til kommunane. Kravet til innbyggargrunnlag må vurderast i lys av oppgåvene som vert føreslegne.
- Bustadområdet kan ivaretakast av noverande kommunar. Det bør ikkje vere ein premiss at oppgåvene vert lovfesta ytterlegare, då kommunane sjølve «kjenner kvar skoen trykker» og set i verk tiltak utifrå brukarane sine behov.
- NAV sine arbeidsretta tiltak: Kommunane bør overta ansvaret for varig tilrettelagt arbeid i skjerma verksemdar med arbeidsoppgåver tilpassa den enkelte si yteevne (VTA) og tiltak som vert gjevne gjennom enkeltplassar i ordinære verksemdar (VTO). Kommunane har alt i dag eit betydeleg ansvar for denne brukargruppa, og bør få dette ansvaret fullt ut sjølv utan endringar i kommunestrukturen.
- NAV-kontora sitt ansvar for personar som har overgang til den vanlege arbeidsmarknaden bør også gjevast til kommunane. Eit kommunalt ansvar for alle verkemiddel for gjennomføring av arbeidslinja vil sikre eit heilskapleg og samordna tenestetilbod.

<sup>i</sup> Kommunalar med eit lægre innbyggjartal bør kunne overta oppgåvene t.d. ved eit betydeleg samanfall med utmarks- og verneområdeforvaltninga, og/eller dersom verneutfordringane i kommunen er store.

- **Barnevern:** Større kommunar bør overta ansvaret for sentrale deler av barnevernstenesta. Særleg aktuelle her er oppgåvene knytt til hjelpetiltak i heimen og fosterheimstilbodet. Faggruppa meiner eit større ansvar for barnevernstenesta vil krevje kommunar i storleiken opp mot 50 000 innbyggjarar.
- **Familieverntenesta** er nært knytt til kommunane sitt ansvar innanfor sosial, barnevern og andre omsorgstenester. Kommunar med ein storleik på 15-20 000 innbyggjarar bør overta desse oppgåvene.
- **Frivilligsentralane** og tilskota til desse bør overførast til kommunane. Overtaking av ansvaret krev, slik faggruppa ser det, ikkje endringar i kommunestrukturen. Oppgåvene bør finansierast gjennom rammetilskotet og ikkje gjennom øyremerking.
- **Kulturområdet:** Kommunane bør få overført eit ansvar for å forvalte tilskotsordningar knytt til kulturarrangement, festivalar m.m. som er av lokal karakter. Noverande institusjonar og festivalar bør vurderast med omsyn til krav til innbyggargrunnlag og nedslagsfelt i høve overføring til kommunenivået eller til det regionale folkevalde nivået.
- **Natur-, miljø- og ressursforvaltning:** Oppgåver knytt til utmarksforvaltninga kan overførast kommunar i storleiken min. 15-20 000 innbyggjarar. Også kommunar med eit lågare innbyggartal kan overta desse oppgåvene, t.d. ved eit betydeleg samanfall mellom utmarks- og verneområdeforvaltninga, eller om verneutfordringane i kommunen er særleg store.
- **Kraftkonsesjonar:** Kommunane kan overta ansvaret for å tildele konsesjonar til småkraftverk under 1 MW. Saksbehandlinga bør sjåast i samanheng med ansvarsområde som arealforvaltning, miljøpolitikk og næringsutvikling. Faggruppa meiner noverande kommunar kan ivareta denne oppgåva.
- **Næringsutvikling:** Kommunar med min. 15 000-20 000 innbyggjarar vil kunne leggje til rette for lokalt næringsliv og avgjere søknader om mindre økonomiske tilskot til lokale bedrifter og etablerarar.
- **Mindre fylkesvegar:** Kommunane bør overta eigarskapen til aktuelle noverande fylkeskommunale vegar uavhengig av innbyggargrunnlag.

Stortinget si opning for å overføre kollektivtransport og vidaregåande opplæring (gjennom forsøk) til større bykommunar vert ikkje sett på som aktuelle i Sogn og Fjordane.

### **Oppgåver til det regionale folkevalde nivået**

Tilsvarande som for kommunane, har faggruppa vurdert nye regionale oppgåver i lys av om nivået har eit innbyggargrunnlag og ein føremålstenleg geografi og funksjonalitet til å ivareta desse. Tabellen under syner hovudtilrådingane frå gruppa, og kryssa illustrerer kva for eit innbyggartal faggruppa meiner er føremålstenleg for at det regionale folkevalde nivået skal kunne overta heile eller delar av oppgåva:



Oppgåve	Regionstorleik	
	Større regionar tilnærma landsdelane	Fylkeskommunane
Statens vegvesen (regionvegkontor)	X	
Kultur		X
Den regionale miljøvernforvaltninga <sup>ii</sup>		X
Den regionale landbruksforvaltninga <sup>iii</sup>		X
Naturressursforvaltning		X
Forsking		X
Prosjekt og prosjektskjønsmidlar		X
Statleg barnevern (BUF-etat)		X
Integrering, mangfald og busetjing		X

Faggruppa rår i sin gjennomgang til at følgjande oppgåver kan leggjast til eit regionalt folkevalt nivå:

- Statens vegvesen (regionvegkontor): Fylkesavdelingane i Statens vegvesen sine regionvegkontor kan overførast til noverande fylkeskommunar. Oppgåvene og funksjonane har fylka som geografisk nedslagsfelt, og krev ikkje auka innbyggargrunnlag. Dersom regionale folkevalde regionar blir vesentleg større, bør også fagadministrasjonane i vegregionane, som i dag arbeider med regionale vegar, overførast til det regionale nivået.
- Kultur: Musea, Opera Nordfjord, Sogn og Fjordane teater og diverse tilskotsordningar til arrangement og institusjonar er døme på oppgåver der fylkeskommunen bør få eit heilskapleg ansvar. Faggruppa meiner samstundes at kommunar med min. 15-20 000 innbyggjarar kan få overført ansvar frå staten til å forvalte tilskot til lokalt kulturliv, arrangement og festivalar som er av lokal karakter.
- Regional miljøvernforvaltning: Kommunar på 15-20 000 innbyggjarar bør få overført oppgåver innan utmark- og miljøforvaltninga. Også kommunar med eit lågare tal innbyggjarar bør kunne overta slike oppgåver, t.d. ved eit betydeleg samanfall med utmarks- og verneområdeforvaltninga. Fleire oppgåver til kommunesektoren vil medverke til å integrere og tilpasse miljøvernet i høve til anna regional og lokal utvikling, samferdsle, kulturminne, planlegging og arealforvaltning.
- Regional landbruksforvaltning: Faggruppa støttar fylkesordførarkollegiet i synet på at fylkeskommunen kan overta oppgåver knytt til landbruk og bygdeutvikling som i dag ligg til Fylkesmannen, med unnatak av kontroll-, tilsyns- og klagesaker. Gruppa viser elles til at kommunar med 15-20 000 innbyggjarar kan få eit større ansvar for nærings- og bygdeutvikling.
- Naturressursforvaltning: Folkevalde regionar bør ivareta ansvaret for forvaltning av mineralske ressursar og tildele konsesjonar til vind- og vasskraftverk som det ikkje er naturleg å leggje til kommunane, t.d. småkraftverk mellom 1-10 MW. Det regionale nivået bør samarbeide med kommunane for å ivareta kystzoneplanlegginga.
- Forsking: Det regionale folkevalde nivået bør få større innverknad i nasjonale forskingsprogram, t.d. knytt til korleis VRI-programmet (verkemidlar for regional innovasjon og FoU) kan førast vidare etter 01.01.2017. Forskringsrådet sin nye regionale strategi frå 2017 bør leggje opp til eit utstrekt samarbeid med aktørar på regionalt nivå for å sikre regional forankring og regionalt ansvar.
- Prosjekt- og prosjektskjønsmidlar: Forvaltninga av prosjektskjønsmidlar og andre prosjektmidlar bør overførast til regionalt folkevalt nivå, som bør ha ansvaret for å tilpasse tildelingar i tråd med lokale behov, regionale forhold og i samsvar med nasjonale føringar. Midlane bør fordelast ut frå nasjonale vurderingar, tilsvarende overføringa av KMD-midlar til fylkeskommunane retta mot regional utvikling.

<sup>ii</sup> Med unntak av klage, kontroll og tilsynsoppgåver.

- **Statleg barnevern (BUF-etat):** Regionalt folkevalt nivå bør overta oppgåver som ikkje kan leggjast til kommunen, slik situasjonen var før 2004. Fylkeskommunane og kommunane har alt i dag eit nært samarbeid innan oppgåveområde som vil kunne vidareutviklast med ei ny arbeidsdeling på området. Overføring av ansvar som i dag ligg til BUF-etat må medføre at stillingsressursar og fagkompetanse følgjer med til det nivået som overtek oppgåvene.
- **Integrering, mangfald og busetjing:** Faggruppa viser her til sitt framlegg om at det vert oppretta eit nasjonalt kompetansesenter for busetjing og integrering i Sogn og Fjordane. Faggruppa peiker på at Flora kommune alt i dag har etablert dette som eige satsingsområde, og bør vere ein aktuell lokaliseringsstad for ein slik nasjonal funksjon. Faggruppa meiner i tillegg det er relevant å vurdere om regionalt folkevalt nivå bør få eit tydeleg ansvar for integrering, mangfald og busetjing, og slik ivareta løpande rettleiing, dialog og sektorovergripande arbeid overfor kommunane. Faggruppa føreslår at dette vert sett nærare på i ei offentleg utgreiing omkring korleis eit regionalt folkevalt nivå kan overta oppgåver som IMDi har i dag. I eit slikt utgreiingsarbeid bør erfaringane frå forsøka i fylkesmannsembeta i Hordaland og Østfold også vurderast nærare.

#### **4. Statlege fag- og kompetansemiljø i Sogn og Fjordane – desentralisering og etablering av arbeidsplassar (del 2)**

##### **Hovudstandpunkt og tilnærming**

Faggruppa har tolka del 2 slik at det har vore naturleg å avgrense oppdraget til ei sondering av nokre sterke statlege fag- og kompetansemiljø i fylket, med tanke på om desse i dag ser eit potensiale for å ta på seg nye og større oppgåver. Faggruppa har etterspurt synspunkt på dagens rekrutteringssituasjon, deira eigne ønske om nye og større fagoppgåver samt kjennskapen deira til sentrale planar for utflytting og/eller etablering av nye statlege oppgåver i fylket. I rapporten konsentrerer faggruppa seg om å formidle og diskutere innspel gruppa har motteke frå fagmiljøa.

Faggruppa sitt hovudstandpunkt er at ei geografisk fordeling av statlege arbeidsplassar medverkar til å spreie makt, byggje kompetansemiljø og leggje til rette for livskraftige lokalsamfunn. Interessante fagmiljø er avgjerande dersom vi skal sikre tilflytting av unge og utvikling i regionane. Desentralisering av statlege funksjonar og arbeidsplassar er viktig for landet si samla verdiskaping, ved at ressursane i heile landet vert nytta. Utflytting og etablering av statlege arbeidsplassar til distrikta vil samstundes kunne tene storbyane, ved at det bidreg til å redusere presset som tilflytting og sentralisering skaper.

Fylkesrådmannen understrekar at faggruppa i dette kartleggingsarbeidet har måtta gjere eit utval av statlege verksemder i fylket. Gruppa har t.d. ikkje vore i direkte kontakt med, eller fått innspel ifrå, skatteetaten, politietaten, domstolane, kriminalomsorga, Fylkesmannen, statens vegmeldingssentral (regionkontor), staten sitt naturvernoppsyn eller andre relevante fag- og kompetansemiljø.

##### **Faggruppa si tilråding**

Faggruppa ønskjer å gjere politiske aktørar på kommunalt og fylkeskommunalt nivå merksame på utviklingsmulegheiter dei ser for etablering av nye offentlege arbeidsplassar i fylket, og har følgjande tilråding basert på sonderingane mot nokre statlege fag- og kompetansemiljø:

1. Faggruppa rår til at det både på politisk og administrativ side i fylket er høg bevisstheit i høve konkrete vekst- og utviklingsinitiativ frå fag- og kompetansemiljøa i tida framover. Døma på konkrete initiativ som gjennom kartlegginga er synleggjort frå m.a. Helse Førde HF, Høgskulen i Sogn og Fjordane, Vestlandsforskning og Distriktssenteret bør følgjast nærare opp.

---

<sup>iii</sup> Med unntak av klage, kontroll og tilsynsoppgåver.

2. Det bør opprettast eit «Nasjonalt kompetansesenter for busetnad og integrering» i Sogn og Fjordane. Kommunane opplever at staten har behov for ein overordna kompetanse og ein felles strategi på integreringsområdet. Senteret bør sjå mangfaldet av utfordringar som distrikt og regionar opplever, og medverke til at staten tydeleg får definert behov og utfordringar knytt til busetnad og integrering i sentra og distrikta i Noreg. Senteret må også finne fram til ei føremålstenleg og utfyllande arbeidsdeling mot Integrerings- og mangfaldsdirektoratet (IMDi). Flora kommune har alt etablert dette som eit satsingsområde, og bør vere ein aktuell lokaliseringsstad for ein slik nasjonal funksjon.
3. Vi bør i Sogn og Fjordane arbeide for at Direktoratet for samfunnssikkerheit og beredskap (DSB) utvidar sin strategiske kunnskap regionalt i tillegg til den kompetansen Fylkesmannen og DSB representerer i dag. Fylket har store geografiske avstandar. Erfaringa frå hendingar siste åra viser at lokal og regional kunnskap er avgjerande når ulukker og katastrofar råkar. Faggruppa meiner potensialet for å utvikle ein samordna og koordinerande funksjon i fylket, som gjerne også kan styre ein større region, bør greiast nærare ut.
4. Faggruppa meiner det bør arbeidast for ei snarleg etablering av eit større nasjonalt fengsel i Sogn og Fjordane. Kriminalomsorga opplever i periodar soningskøar, og det vert i dag kjøpt soningsplassar i utlandet for å ta unna ventelistene. Politidistriktet er i 2015 vedteke sentralisert. Dette grepet er ikkje til hinder for å utvikle kriminalomsorga nasjonalt gjennom ei nyetablering her i fylket.
5. Faggruppa støttar framlegget om å flytte ut fleire funksjonar som i dag ligg i Noregs vassdrags- og energidirektorat (NVE) til Vestlandet. Regionkontoret i Førde opplever ein svært god rekrutteringssituasjon, m.a. på ingeniørsida, og fagmiljøet sit nært faktiske utfordringar knytt til skred- og flaumproblematikk slik at ein har utvikla nasjonal spisskompetanse på fleire område. Faggruppa meiner det bør arbeidast målretta for å utvide porteføljen til fageininga.
6. Leiinga ved statlege regionale etatar og verksemder bør primært fokusere på faglege kvalifikasjonar og eigne kompetansefortrinn når dei skal sannsynleggjere etablering av nye oppgåver, tenester og funksjonar i fylket. Høg fagleg kvalitet og evne til å drifte regionale og nasjonale funksjonar må liggje i botnen for all nyetablering. I dei tilfella der vi snakkar om større, varsla utflyttings-/etableringsprosessar, vil det ha stor verdi å kople politisk leiing tidleg på desse prosessane.
7. I tillegg til å dokumentere høg fagleg kvalitet som grunnlag for nye eller utflytta statlege arbeidsplassar, bør ein særleg i det politiske arbeidet knytt til utflytting og etablering av statlege arbeidsplassar halde fram reelle argument som syner fylket sine fortrinn: Rimelege husleiger for offentlege verksemder, korte reiseavstandar, god reiseinfrastruktur med eit vel fungerande flyplassnett og utvikla vegsamband, gode oppvekstvilkår for born og unge der vi scorar høgast i landet på velferds- og utviklingsstatistikk samt ei rekkje naturgjevne fortrinn må konkretiserast og synleggjerast. Vi har etterspurde kvalitetar i samfunnet som ofte vert oversett i strategisk arbeid.
8. For å imøtekome etterspurde kvalitetar som følgje av større fagmiljø og mulegheiter for fagleg utvikling, er det viktig at kommunar og offentlege verksemder etablerer og synleggjer operative og effektive *fagnettverk*. Tett fagleg samarbeid og felles utviklingsmulegheiter for tilsette kan i stor grad bøte på at fagmiljøa i fylket (i mange tilfelle) er småe kvar for seg.
9. Faggruppa rår til at det vert etablert eit regionalt samarbeidsforum på tvers av forvaltningsnivåa knytt til rekruttering og etablering av robuste fagmiljø. Slikt samarbeid mellom kommunar, regionnivået og regional stat har ein påvist effekt fleire stader. For å sikre den framtidige utviklinga innan offentlege arbeidsplassar er tilgangen på kvalifisert arbeidskraft avgjerande. Norske distriktskommunar står overfor monalege utfordringar i åra som kjem med tanke på å skaffe tilstrekkeleg arbeidstakarar med «rett» kompetanse. Innan 10 år vil norske kommunar mangle 15 000 arbeidstakarar innan helse- og omsorgssektoren og 16 000 allmennlærarar, jf. Distriktssenteret<sup>iv</sup>.

---

<sup>iv</sup> Distriktssenteret synte gjennom faggruppa si kartlegging til NORUT-rapport 6/2011.

Statlege verksemder, kommunar og lokalt næringsliv viser at ei årsak til utfordringane er at ein i distrikta manglar store nok fagmiljø.

10. Faggruppa meiner at dersom evalueringa av fylkesmannsembetet nasjonalt kjem fram til at også fylkesmannsembeta bør slåast saman i ein ny regional struktur, bør Fylkesmannen i Sogn og Fjordane få i oppgåve å leie den nye regionale tilsyns-, klage-, kontroll- og beredskapseining for Vestlandsfylka. Fylkesmannen i Sogn og Fjordane ligg i front nasjonalt i høve å ta i bruk IKT, digitalisering og nye tverrfaglege arbeidsformer, og har i dag ei organisering som inneber delt lokalisering.
- Andre parallelle statlege sektorreformer, som t.d. politireforma, er gjennomført ved at Sogn og Fjordane har mista regionfunksjonar. Sjølv om ein t.d. etablerer dei nye fylkesmannsembeta innanfor dei same geografiske grensene som ein har nytta for inndelinga i nye politidistrikt, kan den nye regionalstatlege eininga leiast frå ein annan stad i regionen.

## 5. Fylkesrådmannen sine vurderingar

Fylkesrådmannen rår fylkestinget til å slutte seg til faggruppa sine framlegg til framtidig oppgåvedeling mellom staten og kommunesektoren, samt innanfor kommunesektoren, i fylket. Fylkesrådmannen meiner faggruppa gjennom sitt arbeid medverkar til å ta ut eit vesentleg potensiale for overføring av oppgåver til kommunane og det regionale folkevalde nivået. Kva oppgåver og ansvarsområde som kan leggjast til det lokale og regionale nivået vil vere avhengig av kor store kommunale og regionale einingar vi kjem ut med etter kommune- og regionreforma.

Når det gjeld del 2 i rapporten, merkar fylkesrådmannen seg at dei statlege fag- og kompetansmiljøa faggruppa har kontakta i kartleggingsarbeidet i dag representerer attraktive arbeidsplassar i fylket. Statlege verksemder rekrutterer generelt godt til stillingane dei lyser ut. Det er likevel verd å notere seg følgjande tema som fag- og kompetansmiljøa i Sogn og Fjordane bør posisjonere seg i forhold til, for å vinne fram i kampen om arbeidskrafta og arbeidsplassane framover:

- Det er viktig at høgt utdanna kandidatar får nytte fagutdanninga si i jobben dei får tilbod om.
- Faggruppa registrerer at mange kandidatar etterspør eit samla fagmiljø av noko storleik for at dei skal ta imot eit jobbtilbod og etablere seg i fylket.
- Høgskulen, Helse Førde og Statens vegvesen sine eigne utdannings- og kvalifiseringsstrategiar kan ha overføringsverdi til andre statlege fag- og kompetansmiljø regionalt og lokalt.

Fylkesrådmannen vil også framheve at statlege verksemder i Sogn og Fjordane har lang erfaring med å arbeide innanfor ei organisering med delt lokalisering<sup>∨</sup>. I arbeidet med å få fleire statlege arbeidsplassar til fylket, kan vi halde dette fram som ein framtidsretta og effektiv modell som nettopp opnar for desentralisering av heile/deler av statlege verksemder.

Fylkesrådmannen stiller seg elles bak dei ti konkrete tilrådingpunkta i del 2 i faggruppa sin rapport, og rår fylkestinget til å leggje desse til grunn i det vidare tilretteleggingsarbeidet for nye statlege funksjonar, tenester og arbeidsplassar i Sogn og Fjordane. Fylkesrådmannen understrekar at innspela som er komne i høve aktuelle nye utviklingsområde og oppgåver for dei statlege fag- og kompetansmiljøa må konkretiserast og greiast nærare ut før dei kan realiserast. Dette er såleis her å sjå på som døme og mulegheitsområde for verksemdene.

[... Sett inn saksutredningen over denne linja ↑](#)

<sup>∨</sup> Teamet «delt lokalisering» og utfordringar med ei slik organisasjonsform er t.d. drøfta i DIFI-rapport 6/2012 «Lokalisering av statlige arbeidsplasser».